

«نگاهی به اقتصاد»

سردبیر

اقتصاد ایران در شش ماه اول سال ۱۳۸۷

به دلیل تحولات مثبت بازار جهانی نفت خام و سایر بازارهای بین المللی ، تراز پرداختهای خارجی کشور در شش ماهه اول سال ۱۳۸۷ از مازاد برخوردار گردید. به طوری که تراز بازرگانی با احتساب ارزش صادرات غیرنفتی (۹۸۶۵ میلیون دلار) و واردات (۳۵۵۰۸ میلیون دلار) و صادرات بخش نفت و گاز (۵۷۵۰۱ میلیون دلار) از ۳۱۸۵۸ میلیون دلار مازاد برخوردار شد. این مازاد در تعامل با کسری ۴۲۸۸ میلیون دلاری تراز خدمات خارجی و تراز مثبت ۵۴۱ میلیون دلاری انتقالات، سبب ثبت مازاد حساب جاری به میزان ۲۸۱۱۱ میلیون دلار شد. از طرف دیگر خالص حساب سرمایه دارای کسری معادل ۸۹۰۲ میلیون دلار بود که عمدتاً ناشی از کسری حساب کوتاه مدت در نتیجه افزایش دارایی های خارجی بانک ها و مطالبات بابت عملیات مالی بخش نفت بوده است. مجموع دارایی های خارجی بانک مرکزی (شامل حساب ذخیره ارزی) در این دوره معادل ۱۵۲۰۴ میلیون دلار افزایش نشان می دهد.

در شش ماهه اول سال ۱۳۸۷، در نتیجه واریز مازاد درآمدهای نفتی، سود حاصل از سرمایه گذاری موجودی قبلی و دریافت تسهیلات اعطایی، ۲۸۶۱۸ میلیون دلار به حساب ذخیره ارزی واریز شد و در مقابل ۲۳۶۱۰ میلیون دلار از حساب برداشت شد. بدین ترتیب،

خالص عملکرد نقدی حساب ذخیره ارزی در مدت مذکور (بدون توجه به مانده نقدی ابتدای دوره) ۵۰۰۸ میلیون دلار مازاد نشان داد. در نتیجه عملیات مذکور، موجودی نقدی حساب در پایان شش ماهه اول سال مورد بررسی ۲۵۲۹۴ میلیون دلار بود.

صادرات نفت خام در شش ماهه اول سال ۱۳۸۷ به طور میانگین ۲۴۹۸/۴ هزار بشکه در روز بود که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲/۷ درصد افزایش داشته است. در همین مدت، میانگین تولید فرآورده‌های نفتی به ۱۶۰۸/۳ هزار بشکه در روز و مصرف داخلی به ۱۶۵۵/۰۳ هزار بشکه در روز بالغ شد. همچنین میزان صادرات فرآورده‌های نفتی معادل ۱۰۹/۰۳ هزار بشکه در روز و واردات فرآورده‌های نفتی نیز بالغ بر ۱۵۵/۸ هزار بشکه در روز بود. متوسط قیمت تک محموله ای نفت خام ایران در آوریل سال ۲۰۰۸، ۱۰۴/۰۸ دلار بود که در سپتامبر سال جاری میلادی به ۹۵/۳۰ دلار رسید.

در شش ماهه اول سال ۱۳۸۷ منابع بودجه عمومی دولت معادل ۴۳۱/۸ هزار میلیارد ریال گزارش شده که درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی به ترتیب ۱۷۰/۵ و ۱۲۵/۹ و ۱۳۵/۴ هزار میلیارد ریال آن را تشکیل داد. منابع بودجه عمومی دولت بر حسب ارقام ناشی از نفت و غیر نفت نشان می‌دهد سهم منابع ناشی از نفت حدود ۶۵/۶ درصد بوده که نسبت به رقم مشابه سال گذشته (۶۲/۸ درصد) قابل ملاحظه می‌باشد. در بخش مصارف نیز پرداخت‌های جاری، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تملک دارایی‌های مالی و تنخواه گردان خزانه‌استانها به ترتیب ۲۶۶/۷ و ۸۰/۴ و ۷۸/۹ و ۵/۸ هزار میلیارد ریال بوده است. در دوره مورد بررسی، قانون مالیات بر ارزش افزوده که در جلسه علنی ۱۳۸۶/۱۱/۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۱۷ به تصویب کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی و در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۲ به تایید شورای نگهبان رسید.

نقدینگی در پایان شهریور ۱۳۸۷ نسبت به پایان سال قبل از رشدی معادل ۱/۸ درصد برخوردار گردید که در مقایسه با رشد دوره مشابه سال قبل (۱۳/۰ درصد) ۱۱/۲ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. رشد نقدینگی در پایان شهریور ۱۳۸۷ نسبت به پایان شهریور ۱۳۸۶ معادل ۱۵/۱ درصد بود که در مقایسه با رشد ۳۶/۹ درصدی نقدینگی در دوره مشابه سال قبل (پایان شهریور ۱۳۸۶ نسبت به پایان شهریور ۱۳۸۵) کاهش چشمگیری نشان می‌دهد. در این دوره، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی معادل ۵۴/۲ هزار میلیارد ریال رشد داشت که این مسئله موجب رشد ۳/۳ واحد درصدی نقدینگی گردید. در همین مدت خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی از سهم منفی معادل ۱/۵ واحد درصد در رشد نقدینگی برخوردار بود که به دلیل کاهش خالص مطالبات از دولت بوده است. پایه پولی نیز در پایان شهریور ۱۳۸۷ نسبت به پایان سال قبل، معادل ۱۶/۱ درصد افزایش یافت که در مقایسه با رشد دوره مشابه سال قبل (۱۱/۷ درصد) به میزان ۴/۴ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. رشد پایه پولی عمدتاً به دلیل افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با سهمی معادل ۲۵/۸ واحد درصد در رشد پایه پولی بود که در مقایسه با رقم دوره مشابه سال قبل (۱۷/۸ واحد درصد) معادل ۸/۰ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

شرایط رونق نسبی در فعالیت‌های ساختمانی که از ابتدای سال ۱۳۸۶ به وجود آمده بود در شش ماهه اول سال ۱۳۸۷ نیز ادامه داشت. در این دوره سطح کل زیربنای ساختمان‌های شروع شده نسبت به دوره مشابه در تهران و کل مناطق شهری به ترتیب ۳۲/۱ و ۲۰/۸ درصد رشد یافت و مجموع واحدهای مسکونی ساخته شده توسط بخش خصوصی با ۱۹/۳ درصد افزایش به ۲۷۳ هزار واحد رسید.

در بخش صنعت و معدن طی شش ماهه اول سال ۱۳۸۷ تعداد ۱۶/۶ هزار فقره جواز تاسیس و ۳/۳ هزار فقره پروانه بهره برداری واحدهای جدید صادر شد که در مقایسه با دوره مشابه قبل به ترتیب ۳۰/۹ و ۱۴/۹ درصد کاهش داشته است.

با توجه به سرمازدگی محصولات (بویژه محصولات باغی) در زمستان و خشکسالی شدید در سال زراعی ۸۷-۱۳۸۶ و براساس پیش‌بینی مقدماتی وزارت جهاد کشاورزی، مجموع تولید محصولات زراعی و باغی در سال زراعی ۸۷-۱۳۸۶ حدود ۷۵ میلیون تن برآورد گردید که نسبت به عملکرد سال قبل ۱۷/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد.

متوسط شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی بر مبنای سال پایه ۱۳۸۳ و تولید کننده بر مبنای سال پایه ۱۳۷۶، در دوازده ماهه منتهی به شهریور ماه سال ۱۳۸۷ نسبت به دوره مشابه سال قبل به ترتیب ۲۳/۳ و ۲۰/۶ درصد رشد داشتند که در مقایسه با ارقام مشابه سال قبل (۱۵/۸ و ۱۵/۲) رشد قابل توجهی را نشان می‌دهند. همچنین نرخ تورم ۲۳ قلم کالا و خدمت که دارای بالاترین ضریب اهمیت در تشکیل شاخص بوده و در مجموع حدود ۵۰ درصد از وزن سبد مصرفی خانوارها را تشکیل می‌دهند، به میزان ۲۵/۶ درصد بود و حدود ۵۴/۳ درصد از رشد شاخص کل را به خود اختصاص داد.

طی نیمه نخست سال ۱۳۸۷ کلیه شاخص‌های قیمتی در بورس تهران به استثنای "شاخص قیمت پنباه شرکت انتخابی" نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد داشت. شاخص‌های قیمت "کل"، "مالی"، "صنعت"، "سود نقدی"، "قیمت و سود نقدی (شاخص بورس)" و بازارهای اول و دوم نسبت به مدت مشابه سال قبل به ترتیب با ۱۵/۹، ۳۴/۹، ۱۴/۵، ۱۳/۵، ۳۱/۶، ۱۶/۷ و ۱۴/۵ درصد افزایش مواجه بودند. همچنین تعداد و ارزش سهام داد و ستد شده نسبت به مدت مشابه سال گذشته به ترتیب ۸۶/۵ و ۲۶۵ درصد افزایش یافت.

ارزش جاری بازار نیز بالغ بر ۶۵۱۱۲۶ میلیارد ریال بود که نسبت به مدت مشابه سال قبل بیش از ۵۰/۴ درصد رشد داشته است.

ضریب شهرنشینی جمعیت کشور در سال ۱۳۸۷ به رقم ۷۰/۲ درصد رسید که در مقایسه با سال قبل افزایش داشته است. در این سال متوسط نرخ رشد جمعیت شهری و روستایی کشور در مقایسه با سال گذشته به ترتیب معادل ۲/۷ و ۱/۴- درصد بوده است. در سه ماهه دوم سال مورد بررسی نرخ بیکاری به ۱۰/۲ درصد رسید که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۰/۳ واحد درصد افزایش داشته است. افزایش جمعیت فعال، عرضه نیروی کار جوان و رکود نسبی در بخش های تولیدی توضیح دهنده اصلی نرخ بالای بیکاری در کشور می باشد. نرخ بیکاری مناطق شهری کشور از ۱۲/۳ درصد در تابستان ۱۳۸۶ به ۱۲/۰ درصد در تابستان ۱۳۸۷ کاهش یافت و نرخ بیکاری مناطق روستایی کشور (۶/۶ درصد) در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (۵/۲ درصد) ۱/۲ واحد درصد افزایش داشت. کاهش نزولات جوی در سال زراعی گذشته و کاهش تولیدات کشاورزی در افزایش نرخ بیکاری مناطق روستایی موثر بوده است.

